

Barn, brok og en diskos – tre af Lukians gudedialoger

Lasse Evers Mikkelsen

Onsdag den 7. september 2016 kl. 8 om morgenen troppede jeg op i lokale 12.0.37 på KUA. Et par dage forinden var jeg blevet informeret om, at jeg var den eneste studerende, der skulle følge holdet for græsk historieskrivning, hvilket, som man nok kan forvente, skræmte mig lidt. Mine bange anelser blev dog hurtigt fjernet, da jeg mødte min underviser, Thomas Heine Nielsen, som med det samme viste sig at være en ekstremt hyggelig person og virkelig god til at lære fra sig. Det hjalp også, at vi begge var højst interesserede i The Beatles, hvilket ofte blev samtaleemnet i de pauser, vi havde i undervisningen.

Ca. seks et halvt år senere er jeg nu færdiguddannet, og en stor del af æren for det tilkommer Thomas. I næsten hvert eneste af mine semestre på KU har Thomas i én eller anden grad været involveret – til tider underviste han mig, andre gange vejledte han mig i opgaver, og i to semestre arbejdede jeg som studenterinstruktør under Thomas (eller, som Thomas sagde det: Jeg var hans slave). Derfor virkede det også som den perfekte afslutning på min tid på universitetet, da Thomas vejledte mig i mit speciale.

Af ovenstående årsager var det derfor helt indlysende, at jeg måtte give et bidrag i dette festskrift til den mand, der har gjort så meget for mig – både som studerende og som person. Mit bidrag er ganske beskedent, men forhåbentlig kan det vække lidt latter hos Thomas såvel som de andre læsere. I 2018 påbegyndte jeg en oversættelse af Lukians *Gudedialoger*. Målet er at udgive alle dialogerne i bogform på et senere tidspunkt, men i dette festskrift præsenterer jeg tre af dem. Deres eneste fælles træk er, at Hermes er med i dem alle. Ellers varierer de meget i emne.

2. Pan og Hermes

1

Pan

Hermes! Hej med dig, far.

Hermes

Øh, hej ... Hvorfor kalder du mig *far*?

Pan

Er du da ikke Hermes fra Kyllene?

Hermes

Jo, det er jeg netop ... Så hvordan kan du være min søn?

Pan

Du fik mig efter en affære ... så jeg er en horeunge.

Hermes

Nå for Zeus. Det ligner nu mere, at en buk har haft en affære med en ged ... Hvordan skulle du være min søn med de horn? Og hvad med den tud der? Hvad med det tykke skæg og de gedeben? Hvad med halen omme i røven?

Pan

Gør du bare grin med din egen søn, far. Du sviner mig til, men det går mere ud over dig selv – du er min far, og det er *dig*, der har lavet sådan en som mig ... Det er ikke *min* skyld!

Hermes

Ka' du så også fortælle mig, hvem din mor er? Eller er det mig, der har kneppet en ged i al hemmelighed?

Pan

Du har ikke kneppet nogen ged ... Tænk dig nu om. Var der ikke engang i Arkadien, hvor du voldtog en fornem ung pige? ... Du må ikke bide negle! ... Hvad leder du efter? Du ligner en, der har store problemer ... Nå, men pigen, jeg snakkede om, er Ikarios' datter, Penelope.

Hermes

Men hvad helvede er der sket med hende, siden hun fødte dig?!? Du ligner jo mere en ged, end du ligner mig.

2

Pan

Jeg skal sige dig, hvad hun fortalte mig, da hun sendte mig ud fra Arkadien. Hun sagde: "Min dreng ... Jeg, Penelope fra Sparta, er din mor. Men du skal vide, at din far er guden *Hermes*, søn af Maia og Zeus. Du skal ikke være ked af, at du har horn og ben som en buk. Dengang din far havde sex med mig, så forvandlede han sig nemlig til en buk, så ingen skulle opdage ham. Det er derfor, du ligner en ged."¹

Hermes

For Zeus da! Jeg kan faktisk godt huske, at jeg har gjort noget i den stil. Men jeg kan jo være stolt af, at jeg ser så lækker ud. Jeg er jo en ung mand, og jeg har ikke engang fået skæg endnu... Hvis jeg skal kaldes din far, bliver jeg så ikke til grin over for alle de andre guder, når min søn ser så ... 'flot' ud?

3

Pan

Jeg vil absolut ikke gøre dig til grin, far. Jeg er musiker. Jeg kan spille syrinx, og det lyder mega godt. Og uden mig ville Dionysos ikke være i stand til noget som helst. Vi er blevet fine venner, og jeg har fået lov at være med i hans band. Og jeg får lov til at være forrest, når der bliver danset for ham. Og når du ser alle de får, jeg holder styr på oppe

1. Ifølge en arkadisk myte er Penelope mor til Pan. Lukian har tydeligvis brugt denne myte som baggrund for dialogen. Se Hornblower & Spawforth (1996) 1135.

ved Tegea og Parthenion, så bli'r du mega glad. Jeg styrer også for vildt i hele Arkadien. Og før, da jeg kæmpede sammen med athenerne ved Marathon, der var jeg så dygtig, at de gav mig en belønning – min helt egen grotte under Akropolis. Så hvis du nogensinde kommer til Athen, så kan du se, at *Pan* er lidt af en kendis der.

4

Hermes

Sig mig engang, er du allerede gift, *Pan*? Det siger folk nemlig, tror jeg.

Pan

Selvfølge er jeg ikke det, far! Jeg er faktisk lidt af en playboy. Jeg ville slet ikke kunne klare kun at være sammen med én.

Hermes

Nej ... Du har jo tydeligvis også gang i de får der.

Pan

Lav du bare sjov, men jeg har både været i seng med Echo, Pitys og alle de andre mænader, Dionysos har. De er vanvittigt forelskede i mig.

Hermes

Aha ... Men ved du så, hvad jeg vil be' dig om at gøre først, min dreng?

Pan

Sig det, far! Så må vi se på det.

Hermes

Kom her og giv mig et kram ... og stop så med at kalde mig far, når der er andre i nærheden.

4. Hermes og Maia

1

Hermes

Jamen mor ... Er der da nogen gud her i himlen, der har det værre end mig?

Maia

Sådan noget må du ikke sige, Hermes!

Hermes

Hvorfor ikke? Jeg er den eneste, der har så mange opgaver. Jeg er træt hele tiden, men alligevel bliver der hevet i mig fra højre og venstre, for at jeg skal gøre alle mulige tjenester. Jeg står op klokken lort om morgenen for at feje i jeres festhal, rette jeres puder ud og lægge alting på plads. Så skal jeg stå klar hos Zeus, så jeg kan bringe hans beskeder ud. Jeg farer frem og tilbage mellem himmel og jord som en anden langdistanceløber. Og når jeg så kommer herop igen, så når jeg ikke engang at støve mig selv af, før jeg skal servere ambrosia ... Og før ham den nyindkøbte mundskænk kom herop, så var det også mig, der skulle hælde nektar op for jer ... Det allerværste er om natten, hvor alle andre sover. Det må jeg ikke. Der skal jeg guide de dødes sjæle ned til Hades og stå klar ved domstolen. Det er åbenbart ikke nok, at jeg arbejder om dagen, når jeg skal stå ved sportspladsen, råbe meddelelser op ved forsamlinger og undervise talere.

2

Og Ledas børn, de skiftes jo hver dag til at være i himlen eller i Hades. Men *jeg*, jeg er tvunget til at være begge steder hver dag. Og Alkmene og Semele var bare mennesker, men deres børn får lov til at leve i luksus. Men *jeg*, Atlas' barnebarn og Maias søn, skal hoppe og danse for dem ... Og nu er jeg så lige kommet tilbage fra Sidon. Zeus havde sendt mig derhen for at holde øje med Kadmos' datter.² Jeg fik ikke engang pusten, før han sendte mig af sted igen til Argos for at se til Danaë. "Du kan også lige tage til Boiotien for at se til Antiope – det ligger alligevel på vejen", sagde han. Og nu kan jeg næsten ikke få vejret ... Hvis jeg kunne, havde jeg ikke haft noget imod at blive solgt, ligesom slaverne på jorden, når de bli'r behandlet dårligt.

2. Lukian tænker sandsynligvis på Europa, som imidlertid ikke er Kadmos' datter, men hans søster.

Maia

Så så, min dreng. Du skal gøre, hvad din far be'r dig om. Du er jo stadig kun et barn. Så skynd du dig nu til Argos, nu hvor du er blevet sendt afsted. Smut du til Boiotien bagefter. Hvis du er for langsom, får du slag. Folk, der er forelskede, bliver jo hurtigt tossede.

16. Hermes og Apollon

1

Hermes

Hvorfor ser du så ked ud af det, Apollon?

Apollon

Det' fordi, Hermes ... Jeg er altid så uheldig i kærlighed.

Hermes

Ja, sådan noget er ærgerligt. Hvad er det for et uheld, du tænker på? Du er ikke stadigvæk ked af det med Daphne, vel?

Apollon

Nejnej ... Nu er det min elskede spartaner, jeg græder over ... du ved, Oibalos' søn.

Hermes

Hyakinthos? Sig mig, er han død?

Apollon

Ja, også i dén grad ...

Hermes

Hvem har dræbt ham, Apollon? ... Man skal da godt nok være et kynisk røvhul for at slå sådan en køn dreng ihjel!

Apollon

... Det var mig selv, der gjorde det.

Hermes

Er du blevet fuldstændig vanvittig, Apollon!?

Apollon

Nej! Det skete faktisk ved et uheld!

Hermes

Hvordan det? La' mig høre, hvad der skete.

2

Apollon

Jo, han var ved at lære at kaste med diskos, og så ville jeg kaste en sammen med ham. Og så kom Zefyr ... den lortevind. Han har nemlig været vild med drengen lige så længe som mig. Hyakinthos gad ham ikke, men Zefyr blev så tosset over at blive overset, at han fik det til at ske. Jeg kastede min diskos op i luften, som vi plejede, men så pustede Zefyr oppe fra Taygetos. Diskossen fløj af sted med vinden og hamrede lige ind i hovedet på drengen. Blodet væltede ud af såret, og han døde på stedet ... Nå, men jeg ville straks hævne ham og fyrede så pile af mod Zefyr, som jeg fik jagtet hele vejen op til toppen af bjerget. Jeg fik sat en gravhøj op for drengen ved Amyklai – det var dér, diskossen ramte ham. Jeg har fået jorden til at sende en virkelig smuk blomst op fra det sted, hans blod ramte ... den er simpelthen så smuk, Hermes. Flottere end alle andre blomster, og den har bogstaver, der er som en klagesang for den døde... Synes du så, det er så dumt, at jeg er trist?

Hermes

Jeps, Apollon ... Du vidste jo godt, du havde noget kørende med en dødelig. Så lad vær' med at tude over, at han er død.

Bibliografi

Hornblower, S. & A. Spawforth. 1996. *The Oxford Classical Dictionary*. Oxford.

Lukian. 1987. *Luciani Opera vol. 4* (ed. M.D. Macleod). Oxford.